

<< Nazad

Travnik

Ja imam 40 godina i prije rata sam živjela sama u Travniku. Tada mi je bilo krasno. Imala sam svoj stan, 35 kvadrata, za mene dovoljan. Rađila sam. Ja nisam imala problema naći dobar posao. Ljudi su bili zaposleni. Živjeli smo pravo dobro.

U Travniku je bilo miješano stanovništvo. U selu gdje sam rođena bilo je sto posto hrvatsko, katoličko.

Super je odnos bio između ljudi različiti religija. U nas su uglavnom Muslimani bili prijatelji. Imali smo jako dobri prijatelja.

Ja nikad dnevnik nisam ni pratila, ni obožavala. Jedva sam čekala da prođe. Uvijek bi nešto uradila dok dnevnik ne prođe. Nije me posebno zanimalo. Meni je onaj sistem bio lijep. Bez razlike na sve. Bila sam slobodna. Imala sam. Nije me niko dirao.

Mi Hrvati, katolici smo se, uglavnom, iznenadili kad je počeo rat u Hrvatskoj. Narod se izgubio, izbezumljen. Dok su Muslimani mirno pili kavu i čekali, naši su se dečki već podigli. Moraš se braniti. Bilo teško za nas Hrvate. Jedne prilike kažu "Ide ta srpska vojska tenkovima", A naši se dečki digli, a ovi piju kavu. Dobro se sjećam Muslimani sjede, moja mama kaže njima, "Hajde, ljudi, pobogu brate, hajde". "Nemamo mi oružja!", kažu. A oni su kupovali i lagali nas

Rat je počeo kod nas u Travniku 4.3.1993. godine. Muslimani su napali nas. Već su oni bili počeli prije pomalo zatezati i naše ljude hvatati. Pretukli bi naše ljude kad prolaze. Hrvatsku su zastavu uvijek skidali i bacali.

Trećeg juna oni su slavili Kurban Bajram, oni su nam pjevali "Od Travnika do Kupreških vrata, neće bit Srba ni Hrvata". Onda su nas napali četvrtog popodne oko 3 i 15. Prva je puška pukla. Ja sam dvije noći bila kod moje prijateljice.

Bilo je puno pucanja, pogotovo gore, kod nas, jer gore smo uglavnom bili mi, Hrvati i naša sela. Dole su se oni skupili, ti mudžahedini, jer su oni sve zauzeli. Kojigod Srbin nije izašao, mogao je biti ubijen. Čak su i naše ljude tukli. Vidimo, svi bježe prema Vlašiću. Onda sam i ja krenula prema Vlašiću. Bilo je strašno jer mnogi su govorili da su naši spremni. Uvijek su bili kao neki dogovori i najednom smo mi morali ići. Morali smo napustiti kuću, zato što su već u tom vremenu oni nas brojali, koliko nas u stanovima ima. A u mom ulazu, uglavnom su privatni stanovi. Hrvatski. Uglavnom smo mi kupili te stanove za sebe prije rata. I onda su oni vjerovatno osjećali, jer oni su se već bili skupili, što je Srbin njima oduzeo, oni su to htjeli nadoknaditi od Hrvata.

Da sam ostala, čisto sumnjam da bi mi neko od njih pomogao.

Iz stana sam išla pješice i sama. Uglavnom smo ponijeli veš, ovo što je od osobne higijene. Puno ljudi je bilo. Bio je i plač djece. Ponijeli smo nešto malo odjeće, za higijenu. Došla sam do sela, gdje je bila moja prija, njena obitelj komplet. Tada smo imali dva auta.

Ja sam išla kolima, a drugi su išli pješice. Odlazak je bio opasan. Pucali su tad prema nama. Žalosno sam se osjećala. Bože moj, samo sam mislila šta mi je sa braćom.

Kad smo došli na Vlačić Srbima oni su nas pregledali imamo li oružje. Stvarno su bili korektni tada prema nama. Mi smo išli autom do tog mjesta. Nekima su uzimali aute, nekima su ukrali. Ne može se kriminalcima stat. Mada su nas opomenuli. Nas je bilo pet tisuća. Pet tisuća je nas bilo na Vlačiću.

Spavali smo vani, u kolima. Oni su nam smjestili neke provizorne šatore. Onda su humanitarne organizacije, mislim Crveni križ i već koje, dijelili su nam djeci mlijeko i nama kruh i nareske.

Dvije noći mi smo bili tamo, i treću smo krenuli. Čekali smo gdje će naš i onda smo krenuli u Banja Luku. Obilazili smo. Ja ne znam kud smo sve išli. Čini mi se čitavu smo Hrvatsku obišli. Onda smo došli do Splita. Tamo je još rat bio. Onda sam otišla kod svoje prijateljice, časne sestre u Bašku Vodu. Tu je bilo krasno. Hotel Slavija, tako da sam se tu okupala, odmorila.

Poslije Splita, odmah smo se smjestili, jedni u Hercegovinu, a drugi u Orebić na Pelješacu. Mi smo bili u Orebiću dvije i po godine. Bilo je lijepo. Bili smo u hotelu, imali smo svoje sobe, kupaone, hranu, sve servirano. Mada smo i mi imali radne obaveze, mi smo čistili za sebe i tako to. Što se tiče smještaja bilo je lijepo, jer tu je bilo i more. Nije mi bilo do kupanja. Samo sam mislim na svoje. Često sam samo plakala.

To mjesto sam napustila u jedanestom mjesecu '95. godine, zato što su nas oni slali. Kažu imate sad mjesta oslobođena. Malo sam bila u Šipovu. I tu mi je bilo teško, umalo da nisam se otišla bacit u vodu, i sebe i djetu. Došli smo... hladno, puše, nigdje ništa. Dvije noći sam noćila u Šipovu. Jer su ovi jedni dolazili, jer ono su nas tjeli, ustvari ja ne znam je li to bilo tjeranje il nije, ali su nam rekli da mi moramo napustit hotel, to mjesto. Da, niko nas ne tjera, al nemate, niko ne radi, nemate, gubite status liječenja, gubite ovo, mislim i šta da radiš. Moraš negdje se, jednostavno ne tjera te ste našli mjesto ovdje u Jajcu.

Nama su u početku odmah rekli da ćemo u Jajce. Pošto sam imala bebu otišla sam u Jajce, jer ipak to je grad. Odma su mi dali stan. Stan je lijep. Borila sam se, čistila sam, radila, bilo je sve zapušteno. Stan nije moj. Od Muslimana je. Ali i u mom stanu su Muslimani. I ja nemam ništa protiv. Samo ne bih se više mrdala dok se ne vratim na svoje. To je teško.

Ne radim nigdje i nemam nikakvo primanje. Nešto povremeno kod kuće sašijem, ali to je rijetko, jer svijet nema novaca. Ne može se naći posao.

Ja se nadam da ću se nekad vratiti kući. Ja nisam bila kod kuće već duže vrijeme. Moj prijatelj je neki dan, prošlog tjedna išao. Čovjek što je u tom stanu uopće nije dao blizu stana.

Imam volju da se vratim, jer moja je to općina, moj grad. Tu su moja dva brata ukopana. Roditelje žive imam. Sama pomisao "prognanik". Teško. Razmišljam, ne znam gdje sam, ne znam što da počnem, kako da radim. Ja bih željela da se vratim, da pođem radit, kao što sam radila, da mogu svom djetetu pružiti nešto. Ali treba da se svi vratimo. Svi koji smo bili da se vratimo. Teško je sad pojedinačno, da te neko maltretira. Jer drugačije razmišljaju ljudi oni koji nisu izgubili nikog.

Ne smijem puno razmišljati. Vjerski sam odgojena. Jako se puno molim Bogu. Osjećam da me to spašava. Ne gubim nadu, jer ja se uvijek nadam nečemu lijepom. Ne razmišljam puno o tom lošem. Samo kažem, Bože čuvaj mi još ovog jednog brata što imam. Čuvaj sviju. To posebno molim. I za svoje dijete. Ne smije puno razmišljati. Pustila sam da život teče svojim tokom. Samo se molim Bogu da nam da zdravlje i pamet.

Mislim da je rat bio zato što svako je htjeo da ima neku vlast, da bude nešto. Ljudi se puno iskvaru. To sam vidjela po ovim izborima. To se samo izgleda bori za neku, što bi u nas rekli, stolicu. Ne razmišljaju o ljudima, a ljudima je došlo do grla. Sigurno i jednima i drugima i trećima. Čelnici su krivi, ljudi koji su nas vodili. Ja ne kažem ne jedan, nego sve strane. Htjeli su svi nešto, kobajagi, dobro za nas, a sa nama su manipulirali i jedni i drugi i treći.

Mediji su okrenuli ljude. Oni su uvijek na televiziji, ako govore da Muslimani zlostavljaju Hrvate, naravno da ćemo mi reagovati zašto i obrnuto, jer pričala sam ja kad pođeš radit on meni izaziva. Mislim da pristojni i vjerski ljudi ne bi tako reagovali, jer Bog je jedan. Njega ne možemo dijeliti. Mi smo po Bogu isti.

Lopovi i kriminalci su imali interes u ratu. Objеšene glave mora neko hodati. Ja ne moram, mene nije stid, nisam ništa kriva, nisam nikog povrijedila. Ljudi mogu živjeti ponovo u miru i zajedno. Uvijek će se naći ljudi kao što su se i ranije nalazili. Mislim da je toga uvijek bilo i ranije se nije svako sa svakim družio, živio i prijatelj bio. Ja mislim i danas dan da je tako. Ja imam ovdje Srpkinja prijateljicu koju ne bih dala ni za jednu katolkinju.

Ja kažem ja sam iz Bosne katolkinja. Imam i hrvatsko i bosansko državljanstvo. Kad sam u Hrvatskoj, ne tretiraju me kao Hrvaticu. Mi smo Bosanci i ostajemo Bosanci. Ja se s tim ponosim, ja sam tu rođena, to je moje. Tu je moja crkva 700-800 godina, samostani, moji didovi i pradiđovi. Zašto se ne bi ponosila time, jer mi smo Bosanci, Bosanci i ostajemo. Važno je da znaš ko si i što si i da se ne stidiš onoga što jesi. Osobe koje ne znaju ko su, što su, one su ustvari učiniti što hoće.

Ekonomska situacija je nula. Da malo ove tvornice ojačaju, da ljudi počnu da rade, da srednja klasa malo oživi, da se nešto vidi. Ljudi nemaju novaca, ne rade...a dokle, šta i kako?! Željela bi za Bosnu da bude najuspješnija i da joj pozavide sve ove naše susjedne države, mislim ove bivše Jugoslavije. Da živimo normalno i da nam Bog pamet prosvijetli, da nam da snage i da vidimo da taj prokleti rat ne vodi ničemu, da se bori svak da zaradi i da pruži svom djetetu nešto a ne da od drugoga uzima. Da ljudi nevini ne ginu, jer to boli. Od toga nema ništa. Izgubiš svoje najmilije, na kraju si bez ičega, bez ikoga. U nas, u Srednjoj Bosni nema kuće, koje nije neko poginuo, čak i čitava obitelj.

Moja osobna želja je da budem samo zdrava, da mi bude dijete zdravo. Da joj mogu priuštiti, da se vratim kući i da budem sa svojimima. Ja se nadam boljem.

<< Nazad